

Motion till riksdagen

1986/87:L132

Martin Olsson m. fl. (c)

Följdlagstiftning till äktenskapsbalken m. m. (prop. 1986/87:86)

I proposition 1986/87:86 föreslås att den nya äktenskapsbalken och av denna föranledda ändringar i ärvdabalken samt sambolagen skall träda i kraft den 1 januari 1988.

Mot bakgrund av den relativt korta tid som kommer att vara mellan beslut om och ikraftträdande av denna för alla så betydelsefulla nya lagstiftning finns enligt vår mening anledning att ifrågasätta om tidpunkten för ikraftträdandet är lämpligt vald.

Arbetet på reformering av äktenskapslagstiftningen och därmed följande ändringar av vissa arvsregler samt lagstiftning gällande sambors gemensamma hem har pågått under mycket lång tid. Direktiven för utredningen familjelagssakkunniga utfärdades redan i augusti 1969 och dess arbete pågick under mer än ett årtionde. Efter att ha avlämnat några delbetänkanden som ledde till vissa ändringar av bl. a. giftemålsbalken framlade utredningen under hösten 1981 sitt huvudbetänkande SOU 1981:85 Äktenskapsbalk.

Efter remissbehandling övervägdes förslagen inom justitiedepartementet fram till februari 1985 då en lagrådsremiss framlades. Lagrådsgranskningen avslutades efter ett drygt år. Regeringen överlämnade under senare delen av oktober 1986 proposition 1986/87:1 med förslag till äktenskapsbalk m. m. till riksdagen. Denna proposition innehöll dock inga förslag till ikraftträdande och övergångsbestämmelser. Först i den nyligen avlämnade proposition 1986/87:86 framläggs i stället dessa förslag som innebär dels ikraftträdande den 1 januari 1988, dels att såväl äktenskapsbalken och ändringarna i ärvdabalken som sambolagen skall tillämpas i full utsträckning, alltså även på alla tidigare ingångna äktenskap och pågående samboförhållanden.

Den 2 april i år beräknas riksdagen fatta beslut om den nya äktenskapsbalken m. m. Under behandlingen i lagutskottet har vi tillsammans med folkpartiets och moderaternas representanter yrkat på att beslutet om äktenskapsbalken m. m. borde tas först när beslut även kan fattas om ikraftträdande och övergångsbestämmelser samt om de ändringar i arvsstatuterna som bör göras som följd av de nya arvsreglerna. Detta yrkande avvisades av majoriteten i lagutskottet som redovisas i det särskilda yttrande nr 1 som fogats till betänkandet LU 1986/87:18.

Den nya äktenskapsbalken och ändringarna i ärvdabalken kommer att innebära mycket betydelsefulla förändringar av traditionella arvsregler m. m., vilka är väl förankrade och väl kända av de flesta. Införande av arvsrätt för efterlevande maken, även när den avlidne efterlämnar bröstavingar, är en avgörande nyhet, varav följer att den arvsrättsliga ställningen

för barn vars föräldrar är gifta med varandra förändras radikalt. De ändrade reglerna och därmed konsekvenserna av äktenskapsförord och villkor för enskild egendom förändrar dessutom situationen för makars ekonomiska förhållande till varandra både under äktenskapet och när detta upplöses på grund av dödsfall eller skilsmässa.

Den nya lagen om sambors gemensamma hem ändrar situationen och konsekvenserna av ett samboförhållande främst när det upplöses.

De genomgripande förändringarna i regelsystemet kommer att bli av mycket stor betydelse för praktiskt taget alla i egenskap av enskilda individer eller familjemedlemmar. Genom att de nya reglerna skall tillämpas på alla äktenskap som ingåtts efter 1920 och på alla pågående samboförhållanden, är det som vi särskilt betonat i reservation nr 11, vilken vi fogat till det nämnda utskottsbetänkandet, ett särskilt ansvar för samhället att ge en allsidig, effektiv och heltäckande information. Eftersom de nya reglerna både ändrar arvsreglerna och leder till att upprättade äktenskapsförord och testamenten kan få annan effekt än den som avsetts med hänsyn till hittillsvarande lagstiftning måste alla få sådan information att de uppmärksammas på de nya förhållandena. Det är viktigt att tid för eftertanke och rådgivning finns så att alla hinner få klarhet om sin och sina närståendes situation och så att de som så önskar hinner upprätta de avtal och testamenten m. m. som de anser fordras för att inom ramen för den nya lagstiftningen åstadkomma de resultat de önskar.

Det är enligt vår mening av största betydelse att detta hinnas med innan de nya reglerna börjat gälla, så att ingen på grund av brist på information eller rådgivning lider rättsförlust eller blir obehagligt överraskad i framtiden när han eller hon upptäcker att de nya reglerna leder till annat resultat vid exempelvis skilsmässa eller anhörigs bortgång än som förutsetts.

Vi anser att starka skäl talar för att inte genomföra ikraftträdandet så tidigt som regeringen föreslår i förevarande proposition. Särskilt med hänsyn till att de nya reglerna får retroaktiv verkan bör det vara en ganska lång tid mellan beslut och ikraftträdande.

Som vi nämnt har samhällets utrednings- och förberedelstid för dessa nya lagar pågått i mer än 15 år. Mot denna bakgrund är det föga logiskt att begränsa tiden från beslut till ikraftträdande till drygt ett halvt år. Det kan erinras om att när det gällt en del andra stora lagverk har tiden från beslut till ikraftträdande gjorts lång för att bl. a. samhällets organ skall ha fått tillräcklig tid för anpassning till de nya reglerna. Även när det som i det nya aktuella fallet är medborgarna som kan behöva lång tid för att anpassa sig till de nya reglerna bör enligt vår mening en ganska lång tid gå från beslut till ikraftträdande.

Vi anser alltså, av nämnda skäl, att medborgarna i vårt land skall få minst ett och ett halvt år på sig att sätta sig in i och vidta åtgärder i anledning av äktenskapets ändrade ekonomiska rättsverkningar, de nya arvsreglerna och de nya reglerna som blir gällande för ogifta samboende. Därför bör de nya lagarna träda i kraft först den 1 januari 1989.

Hemställen

Mot. 1986/87

L132

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen beslutar att äktenskapsbalken, ändringarna i ärvdabalken och lagen om sambors gemensamma hem samt lagändringar i anledning av dessa lagar skall träda i kraft den 1 januari 1989.

Stockholm den 26 mars 1987

Martin Olsson (c)

Marianne Karlsson (c)

Kersti Johansson (c)

Bengt Kindbom (c)

